AIDAI

Lietuvių informacinis leidinys – Lithuanian Bulletin of Information

MÜNCHENAS, SPALIO MĖN. 30 D., NR. 7 (9)

METAI KARE IR TAIKOJE

Vieneri metai taikoje yra trumpas laikotarpis. Bet vieneri metai kare ir taikoje yra visas istorijos lapas, turįs savo epochą ir savo veidą. Šiomis dienomis (spalio 29 d) tokį savo istorijos lapą užverčia Lietuvių Sąjunga Münchene.

Tiesa, šiandien ne vienas praeivis mato ją taip pat jauną, mato ją vis dar bekopiančią į šviesesnius horizontus, besiekiančią geresnių formų. Mums gi, Münchene gyvenantiems, Lietuvių Sąjunga yra centras, apie kurį sukasi visos mūsų rūpesčio ir vargo, vilčių ir nusiminimo pilnos dienos. Bet tiek praeiviui tiek müncheniečiui gal dar nekilo mintis, kad mes lietuviai Münchene savo sąjungos kartą neturėjome, kad tai, kas šiandien pasiekta, ką mes kritikuojame ir kuo džiaugiamės, yra viso būrio žmonių darbo ir atsidėjusio darbo rezultatas, kad tai yra mūsų rūpesčių ir vargų visų metų išdava, kad Sąjunga ir jos trumpa istorija yra su mumis kiekvienu asmeniškai surišta. Žinoma, dienos problemos neleidžia mums kiek arčiau į ją pažvelgti. Bet kartą po metų tebūnie leista pašvęsti valandėlę savo organizacijai, savo sąjungai.

Prieš metus mes, „senieji" Müncheno lietuviai, truputį kitaip šventėme savo šventes. Taip pav., rugsėjo 8 d. tegalėjome paminėti tik kukliomis pamaldomis ir bendrais pietumis už savo korteles. Bet šia proga kilo gražus sumanymas — mėginti organizuotis. Hilfstellės negarbindami ir jos vengdami, nutarėm įsisteigti čia Lietuvių Sąjungos skyrių, nes sąjunga vis dėlto buvo visuomenės rankose, o ne pono Rosenbergo „galybėje". Tuoj pat buvo paruoštas tuo reikalu raštas į L. S.-gos Centrą Berlyne. Iniciatorių vardu pasirašė: kun. prof. J. Navickas, Ona Vasiliauskienė, dr. V. Bieliauskas, M. Petiukevičiūtė ir Jonas Zovė. Kol kas visus reikalus tvarkyti užkrovėme dr. Bieliauskui, nes jis, tarnaudamas universitete, buvo su Münchenu labiausiai susirišęs ir turėjo pastovų adresą.

Prailgo belaukiant, bet Berlynas vis dėlto atsakė. Prasidėjo bėgiojimas, landžiojimas, kol pagaliau gestapas davė žodinį sutikimą pirmajam susirinkimui. Dėl Sąjungos visur buvo tas pats šaltas atsakymas: „palaukit, mes nieko neužtikrinam. Palaukit." Iniciatoriai nutarė nieko nelaukti ir pasitenkinti tik susirinkimui duotu sutikimu, nes lietuvių darbininkai čia buvo labai sunkiose sąlygose ir jiems reikėjo skubios pagalbos.

Taigi 1944 m. spalio 29 d. Spatenhauso svetainėje buvo sušauktas Münchene ir visoje Bavarijoje gyvenančių lietuvių susirinkimas. Aišku, kad provincija mūsų „užmačiomis" mažai domėjosi, nes toli esanti krosnis nešildo. Už tai müncheniečiai visi sugužėjo. Suėjo apie 130 žmonių. Pasirodė, kad čia mūsų yra daugiau, negu žinojome. Susirinkimas nutarė, kad tuoj pat įsteigtina Lietuvių Sąjunga Bavarijoj, kuri reziduos Münchene. Jinai bus L. S.-gos Berlyne skyrius. Į valdybą buvo išrinkti: dr. V. Bieliauskas — pirmininku, adv. J. Zovė — vicepirmininku, inž. Z.

Dabartinis Liet. S-gos Müncheno Apygardos pirm. Antanas Kalvaitis

Bakaitis — sekretorium, inž. V. Rekešius — iždininku, prof. dr. J. Meškauskas — nariu. Pasidalinta gražiomis mintimis, gražiais norais. Bet ką reiškė tada, kai nė vilties nebuvo savo kampą įsigyti, pradėti tuos visų užakcentuotus norus realizuoti. „Mums reiktų lietuvio gydytojo, advokto. Lietuvių kunigo mes neturime; nėra, kur susieiti net pasikalbėti. Neturime įstaigos, kuri išduotų dokumentus, o ne vienam jie žuvo! Mūsų šeima badauja, mes jau pinigų pritrūkome, o darbo nėra. Vokiečiai mus išnaudoja ir kankina. Savos spaudos nematome!" Šito pirmoji valdyba galėjo klausyti ir raukyti kaktas. Kaip pradėti? Nuo ko pagaliau pradėti? Nutarta daryti, kas galima. Pirmiausia rūpintis žmonių reikalais, o šalia to ir sąjungą imtis statyti. Ne tik valdyba stojo darban. Ir kiekvienas tuomet Münchene gyvenęs lietuvis buvo jos talkiniku. Jau pirmąjame susirinkime tik darbininkai suaukojo 600 markių, kurias tuoj teko išdalinti šalpos reikalams. Kiekvienu atveju Valdyba žinojo, kad visuomenė visur ją parems. Jokių disonansų nebuvo. Bendras vargas visus sulygino, bendras reikalas visų mintis suvienodino.

Buvo kreiptasi į vokiškas įstaigas patalpų reikalu. Atsakymas: „Jeigu mes jūsų organizacijos ir neuždarome, tai žinokite, kad padėti irgi nieko nepadėsime. Darykit, ką išmanot." Taip ir vaikščiojome visur. Susitikdavome sekmadienių pietumis Spatenhauzo salėje. Raštinės darbas buvo atliekamas tai Dr. Bieliausko, tai p. Bakaičio bute. Vakarais sueidavom lietuvių stovykloje. Bet ir šitie patogumai greit baigėsi. Gruodžio mėn. 17 d. buvo subombarduotas Spatenhausas ir Sąjungos raštinė, kuri žuvo sykiu su p. Bakaičio butu. Viskas vėl susikoncentravo Dr. Bieliausko bute. Savo sueigų vieta padarėme kitą svetainę „Ostmark", kuri, tiesa, buvo labai proletariška, bet subombarduotame Münchene ir tai buvo gerai.

Organizacinis darbas padidėjo, o sąlygos tapo neapsakomai sunkios. Nutrūko susisiekimas. Ne mieste gyvenę Valdybos nariai liko izoliuoti. Bet ir pačiame mieste po puolimų su nerimu laukdavom vienas kito, nes nė viena valanda nebuvo tikra. Ir kiekvieną kartą susitikus, tekdavo džiaugtis, kad nestovime vietoje ir kad mums patikėti reikalai eina pirmyn per griuvėsius ir sprogstančias bombas.

Kalėdas atšventėme „Ostmarkte". Kuklios jos buvo, bet svetainė pilna džiaugsmingos nuotaikos, kad bent šia proga galime jaustis ne vieni. Šventės programą išpildė patys Müncheno lietuvių kolonijos gyventojai, ir, pasakysiu, tada ji visus patenkino. Ta pačia proga mus visus maloniai nustebino pirmasis „Aidų" numeris. Jisai dar labiau pakėlė nuotaiką.

Bet, tur būt, ir pats dr. Bieliauskas tada gailėjosi į „Aidus" įdėjęs žinutę, kad nuo gruodžio mėn. 27 d. Lietuvių Sąjunga Münchene jau persikels į savo patalpas Lamontstr. 21, nes jų perėmimo klausimas vis nesisekė išspręsti. Jau, rodos, ryt poryt galėsim pradėti savo iškabą, bet žiūrėk, vėl kliūtis skersai kelio. Mes jau ir vilties nusto-

Pirmasis Liet. S-gos Münchene pirm. dr. Vytautas Bieliauskas

jome, nors mūsų pirmininko optimismas negeso.

Ir tikrai, sausio 15 d. apgriautame, be langų, be šildymo ir vandens name, Lamontstr. 21 pasigirdo plaktuko dūžiai. Visa Müncheno lietuvių kolonija stojo į darbą — įsitaisyti savo kampą. „Nors jis — šitas namas ir šaltas, bet vis bus tik mūsų vienų žinioje", kalbėjo jauni vyrai. Jeigu mūsų Valdybos pirmininkas, sekretorius ir iždininkas nepailso bendrų reikalų tarnyboje, tai vien dėlto, kad šalia jų lygiai stovėjo ir tie, per dieną dirbę tautiečiai, kurie vakarais atėję su apgrubusiomis rankomis dirbo, remontavo.

Aišku, kad šitokiu tempu ir vieningumu dirbant, visa įgavo greit savo veidą. Buvo įruošti antrajame aukšte du kambariai, kurie ir buvo mūsų „liuksusas". Žinoma, jeigu vidaus temperatūra nedaug tesiskyrė nuo išorinės, jeigu vandens reikėjo eiti iš kaimynų skolintis, tai atrodė nesąs nenugalimas dalykas. Svarbu, kad pagaliau pasijutome savo įstaigoje.

Karo audrų išblaškyti mūsų tautiečiai ir į Müncheną pasuko. Tiesa, čia jie nelikdavo, nes užtekdavo vieno aliarmo ir jie, pamatę miesto griuvėsius, šaudavo lauk. Bet laiškai, paieškojimai šimtais plaukė į čia, ir dažnai Sąjunga duodavo broliui ir seseriai jų artimųjų adresus.

Įstatai lieka įstatais, o be jų organizacija negali gyvuoti. Taigi, šiais metais, vasario mėn. 12 d. buvo sušauktas metinis narių susirinkimas naujai Valdybai rinkti. Į jį atvyko ir nemaža atstovų iš visos provincijos. Susirinkimas, nepriėmęs pirmininko atsistatydinimo, liko vienbalsiai prie tos pat nuomonės, kad Valdyba dirbtų ir toliau ta pati. Inž. V. Rekešiui dėl laiko stokos pasitraukus, jo vieton buvo išrinktas kun. V. Bagdanavičius, kuris perėme visą pirmininko postą, o man (J. Zovei) buvo duotas iždo tvarkymas. Artėjo pavasaris, dažnėjo puolimai iš oro, bet, stebėtina, augo ir mūsų kolonija. Tiesa, jos veidas labai keitėsi: vieni išvykdavo, kiti atvykdavo, bet rūpintis visais reikėjo. Münchenas, būdamas krašto sostinė, tampa ir Lietuvių Sąjungos centriniu skyriumi, kuris rūpinosi ne tik čia gyvenančiais, bet ir visoje Bavarijoje išsisklaidžiusiais. Skyrių suorganizavime ir jų tvarkyme daug nuveikė p. mok. J. Kojelis, kuris taip pat, nežiūrėdamas oro pavojų, liko ištikimu mūsų bendradarbiu.

Kovo mėn. pabaigoje susirinkę posėdžiui mes jautėme, kad jis bus jau paskutinis, nes karas ėjo prie pabaigos. Didėlė dalis mūsų tautiečių kasdien bėgo iš Müncheno, - bijotasi, kad „judėjimo sostinė" galėtų būti ginama su idiotišku užsispyrimu. Liko tik tie, kuriems reikėjo liktis. Kadangi mūsų tautiečiai ligi paskutinių karo dienų vis turėjo gyvybinių reikalų, reikėjo liktis ir iš Sąjungos kam nors. Taigi visuose oro puolimuose savo laimę „išmėginę" Dr. Bieliauskas ir p. Bakaitis nutarė ir toliau likti.

Münchenas krito be mūšio. Lietuvių Sąjungos būstas pasipuošė mūsų trispalve. Prasidėjo nauji rūpesčiai, naujos problemos atsistojo prieš akis. Jų išsprendimui tuometinė Valdyba turėjo sukaupti vėl visas pajėgas, nes uždaviniai buvo nelengvi ir nedėkingi. Buvo daug kas mėginta. Kai kas pasisekė. Kai kas ir nepavyko. Lietuvių kolonija, išaugusi ligi 1500 žmonių, buvo tai sunkesniame tai vėl geresniame stovyje. Kiti mums pavydėjo, sakydami, jog Münchene esą per gerai, bet münchenièčiai skundėsi, nerimastavo.

Müncheno lietuvių Sąjunga vėl rūpinosi veik visos Bavarijos lietuvių reikalais, vėl šimtai darbų gulė ant nedaugelio žmonių pečių. P. Dr. Bieliauskas pirmasis pasijuto persidirbęs ir VII. 8 pasitraukė iš savo einamų pareigų. Po savaitės nutarė pasitraukti ir Valdyba. Senoji Valdyba buvo Lietuvių Sąjungos Centro Würzburge paskirta Bavarijos Apygardos Valdyba, kurios tikslas buvo paruošti naujos Valdybos rinkimus.

Müncheno lietuviai išsirinko savo skyriaus Valdybą, kurią sudarė: Dr. P. Mačiulis - pirmininkas, A. Česonis ir V. Alksninis - vicepirmininkai, J. Sakevičius - sekretorius, J. Klovas, - A. Sereika, J. Gruzdys. Naujoji Valdyba rado nelengvus uždavinius ir nelengvą palikimą. Maitinimas, kuris vyko per

Liet. S-gos Müncheno skyriaus pirm. dr. Petras Mačiulis

Buvęs Liet. S-gos Müncheno Apygardos pirm. kun. Vytautas Bagdanavičius

Lietuvių Sąjungą, buvo viena iš aštriausių problemų, kuri abiejoms Valdyboms suteikė daug rūpesčio. Pamažu ir naujoji Valdyba įaugo į tą patį kietą ir nedėkingą darbą ir šiandien gali džiaugtis, jei ne visuomenės pripažinimu, tai bent realiais savo darbo vaisiais. Münchene šiandien veikia gimnazija, pradžios mokykla (II gimnazija ir pradžios mokykla yra formavimosi stadijoje), sporto, meno ir kt. sekcijos, kurios kontakte su skyriaus Valdyba judina mūsų kultūrinį gyvenimą. Pripažinimo vertas yra dabartinis skyriaus Valdybos, ypač jos pirmininko, atsidėjimas savo pareigoms.

Š. m. IX. 2—3 d. d. Münchene suvažiavę visos Bavarijos lietuvių atstovai, apsvarstę svariausius klausimus išrinko įstatais pramatytą Apygardos Valdybą. Pirmininkas kun. V. Bagdanavičius savo vietą užleido konsului Ant. Kalvaičiui. Dabartinę Apygardos Valdybą sudaro: Ant. Kalvaitis, Prof. Dr. J. Meškauskas, Dr. V. Bieliauskas, mokytojas Ignatonis, inž. Baublys.

Tuo būdu Lietuvių Sąjunga Münchene išaugo į du organus, kurie pirmiau tilpo viename. Nauji uždaviniai pareikalavo daugiau žmonių, atsidėjusių specialiai vienam kuriam tikslui. Abi Valdybos šiandien turi nemaža darbo, nors ne visiems tas yra žinoma.

Lengviau yra praėjusius metus aprašyti, bet sunku yra ateitį pramatyti. Tikime, kad ir sekantys metai mūsų Sąjungos organams bus nemažiau vaisingi, kaip ir šieji. Jeigu praėjusiais metais Lietuvių Sąjunga Münchene padėjo savo tautiečiams peržengti taikos slenkstį, tai sekantieji metai tebus mūsų grįžimo į savo Tėvynę metai. Tepabaigia Lietuvių Sąjunga savo istoriją Münchene ir tebūna mums leista tęsti tėviškėje, savo tėvynės istoriją. Tebunie dar paminėta, kad Lietuvių Sąjunga Münchene yra vienintelis Lietuvių Sąjungos padalinys, kuris galėjo ligi šiol be pertraukos tęsti savo darbą. Ji viena atstovauja mūsų Sąjungos tradiciją nuo 1929 m., nes kitose vietose Sąjungos darbas buvo nutrauktas.

Adv. Jonas Zovė

(Piešiniai dail. E. Krasausko)

Ar grožis paslaptis?

Žmonės, kuriems grožis yra pati didžiausia gyvenimo vertybė, vadina estetais. Vienintelis kriterijas, kuriuo jie vertina pasaulį ir gyvenimą yra grožis. Ir tiesa, ir šventumas, ir moralė, ir net tarpusavio žmonių bendravimas apsprendžiamas grožio principų. Estetas norėtų visą gyvenimą pripildyti grožiniais įspūdžiais, net daugiau- jį padaryti meno veikalu. Tyliai prileidžiama, jog naudojimasis gyvenimu yra vienintelis tikslas, dėl to ir menas negalįs būti įjungtas į aukštesnę gyvenimo tvarką, bet tarnauti tik sau pačiam (menas menui).

Iš savo grožio pasaulio estetas menininkas išskiria moralę, kuri juk esą privaloma „paprastų mirtingųjų, nykštukų pasauliui“, bet ne kūrėjui. Jis kuo toliausiai bėgs nuo „tamsios ir neišmanančios minios“, nesvyruos užsidaryti savo asmeniniam „gražiam“ gyvenime. Ir net tada, kada pats gyvens pagal Horacijaus patarimą „būk protingas, pilstyk vyną ir lengvai leisdamas laiką, trumpink ilgas laukimo valandas“, — jis nesidrovės skelbti, jog jam kaip kūrėjui šitaip gyventi ne tik galima, bet dargi privaloma . . . Ir ko gero išskaičiuos: Maupassanas gėrė, Vérlainas gėrė, Dostojevskis gėrė ir kortavo . . .

Ak ir mūsuose, neretai ir be žiburio, surasi jauną poetą, kuris, išspausdinęs porą eilėraščių laikrašty, užsidegęs įrodinės, jog kūrėjui turi būti daug daugiau leista, nei eiliniam piliečiui. Grožio ir kūrybos pasaulis esąs autonomiškas. Kūrėjas negalįs būti varžomas kito, jam svetimo pasaulio dėsniais. Ir galų gale sužinosi, jog poetui, kuris juk grožį kurias, viskas leista . . . Juo kokčiau, kad labai dažnai šitokių minčių išgirsi iš to, kuris šiaip jau savo pasaulėžiūra ne materialistas, o savo gyvenimu ne epikūrininkas.

Tokiais atvejais, noroms nenoroms kyla klausimas, kas iš tikrųjų yra grožis. Tuščia būtų estetui nurodyti įprastinę grožio definiciją: „Gražu, kas nesuinteresuotai patinka.“ Jis atsakys, kad tai šalta, negyva filosofinė formulė, jau daugiau jam imponus didžiųjų filosofų ir estetų nuomonės apie grožį. Estetui patiks, kad Platonas grožio šaltiniu laikė meilę, o džiaugsmą vedė iš harmonijos pažinimo. Daug mažiau jis žavėsis Aristoteliu, kuris grožyje akcentavo ribotumą ir tvarką ir iš grožinio veikalo reikalavo pašalinti aistras. Su Tomu nė neprasidėk! Jo teigimai, kad meno veikalas turi būti proporcingas, išbaigtas ir aiškus, estetui pakvips tiesiog inkvizicija . . . Esteto nuotaika kils su Baumgartneriu Meyeriu, kurie grožį vadino tobulu jusliniu pažinimu. Vėl niauksis su Kantu, nės jis didelę reikšmę estetiniam pažinime skiria protui, nors šiaip jau grožiniam pergyvenime pabrėžia proto ir vaizduotės harmoniją. Bet estetas vėl džiaugsis Šileriu, kuris norėtų žmoniją auklėti estetiškai; susižavės romantikais, nes jie nuvertino protą ir iškėlė jausmą.

Vis dėlto, nenorint būti vienašališkam, reikės pripažinti, kad šitie nesubrendę estetai bent iš dalies yra teisingi. Teisingi bent tiek, kad grožis, kaip ir kiekviena kita didžioji žmonijos vertybė nėra lengvai pažįstama ir suprantama. Filosofai ir estetai, besiaiškindami, kas yra grožis, sukūrė šimtus formulių, tačiau reta kuri jų mus patenkina. Grožio esmė lieka mums p a s l a p t i s. Šita prasme grožio problema labai taikliai sprendžia Dostojevskis „Brolių Karamazovų“ romane. Ivanas Karamazovas aiškina savo broliui Aliošai: „Yra be galo daug paslapčių! Perdaug mislių kamuoja žmogų žemėje. Įspėk jas ir žiūrėk, kad išeitum sveikas iš šitos painiavos! Grožis! Aš negaliu pernešti, kad koks nors žmogus, kilniaširdis ir apdovanotas giliu protu, pradeda madonos idealu, o baigia Sodoma. Bet dar baisiau, kai kas nors su Sodomos idealu sieloje neatsisako ir madonos idealo ir kai šituo paskutiniu idealu jo širdis liepsnoja. Ir iš tikrųjų liepsnoja, kaip jaunuos ir nekaltuos metuos. Ne, plati yra žmogaus siela, net per plati, aš padryčiau ją siauresnę. Velnias žino, kas tai yra! Ten, kur protas mato šlykštybę, širdis įžiūri gryną grožį. Tai gal grožis Sodomoj? Tikėk man, kad didelė daugybė žmonių jį kaip tik randa Sodomoj; žinojai tu šitą paslaptį, ar ne? Biauriausiai tai, kad grožis yra nė tik baisus, bet ir pilnas slėpinių. Čia kovoja Dievas su velniu, o kovos laukas yra žmogaus širdis.“ — Šitoks psichologinis grožio problemos sprendimas esteta, tur būt, labiausiai patenkintų.

V. Natkevičius

M. Menčinskas „Filosofas“

H. Malinauskas

NAUJAKURYS

Mažėjanti grimstančios saulės raudona žara buvo paskutinis šaltos dienos ženklas. Po valandėlės buvo jau visai sutemę, tik mėnulis, klaidžiojo danguje tarp baltų, pūkinių debesėlių ir savo spinduliais glostė snieguotas miško eglių viršūnes, sniegu padengtus laukus ir prisiplojusių prie žemės pirkelių stogus. Jų languose spinksėjo žiburėliai, o viduje susispietę prie krosnių sėdėjo šeimynos.

Tik Stonkienė buvo viena ir, šluostydama nuo dūmų ašarotas akis, virė vakarienę ilgiau miestelyje užtrukusiam sūnui.

Staiga varpelio skambėjimas pasigirdo visai arti, o rogės, margiui lojant, įšliuožė į kiemą. Girdėjosi bėrio prunkštimas ir Petro šūkavimas.

— Na, velnioke, bent kartą ir tave su botago pagalba žmoniškai bėgti išmokinsiu. Kagi, šilta, a? Bet palauk, dar šiandien ne viskas. O dabar te-užėsk . . .

Sugirgždėjo sniegas, ant laiptelių pasigirdo daužomų kojų garsai, cyptelėjo durys, ir apšarmojęs Petras įžengė į vidų.

— Kasgi tave, vaikeli, taip ilgai sulaikė . . . — buvo bepradedanti Stonkienė, bet Petras rankos mostu ją nutraukė.

— Et niekas, moč, važiuoju Amerikon, šiandien gavau iš Martyno laišką. Rašo, gerai gyvenąs. Kviečia mane Amerikon ir „šipkartę“ atsiųsti žada.

— Ar iš proto, vaikeli, išėjai — Amerikon?! Palikti motiną, namus, sodžių ir Amerikon. Juk atmeni, ką tavo amžiną atilsį tėvas sakė? Nusmuks ir ūkis be tikro šeiminiko palikęs.

— Aš sodžiaus neapleisiu, po kelių metų grįšiu, tave paimsiu, o ūkyje paliksime patikimą žmogų, ir tvarka. Įkyrėjo man ta paprast sermėga. Nenoriu, kad čia kiekvienas kromėlninkas mane mužiku vadintų. O po kelių metų, kai atvažiuosiu į miestelį su karieta, frakuotas ir cigarą įsikandęs, tai supras visi, kad Stankioks ne iš molio lipdytas.

— Vaikeli, kad kokie neišmanėliau tave mužiku vadina, tai nėra ko gėdytis. Tas mužikas duoną sau ir tam, kurs taip kalba, uždirba, o ne taip, kaip kromelninkas, kuris tik sukčiauti temoka. Juk ir Amerikoje tavęs be sunkaus darbo ponu nepadarys. Bepig Martynui ponauti, turint ten turtingą dėdę.

Bernas Pranas, kuris visą laiką gale stalo sėdėdamas, akis išplėtęs, sekė šį motinos su sūnumi pasikalbėjimą neiškentęs įsikišo:

— Ir aš manau, Petrai, kad geriausiai padarysi, čia palikdamas. Nepamesk kelio dėl takelio. Ir kam . . .

— Et ir tu . . . — mostelėjęs ranka nutraukė Petras ir, kepurę užsimaukšlinęs, sumurmėjo — važiuoju į sodžių!

*

Pavasarėjant išvažiavo Petras į Ameriką. Nieko nepadėjo nei motinos ašaros, nei kaimynų, nei sodžiaus išminčiaus senio Indriulio, kuriam Petras tiek daug tikėdavo, atkalbinėjimai. Išvažiavo ir tiek.

Beveik septynetas metų praėjo, ir niekas apie Petrą nieko nežinojo, jokios žinios negavo. Kaime pradėjo kalbėti, kad su laivu paskendo, kiti, kad anglių kasyklose užgriuvo, o treti, kad ieškodamas laimės, nuvažiavo į Braziliją, susirgo maliarija ir mirė. Visa tai draskė vargšei motina, širdį, ir ji nuolatinėmis maldomis prašė Aukščiausiąjį, kad saugotų jos sūnų. Ūkis, paliktas be šeimininko irgi pradėjo smukti. Tai, gyvuliai krito, tai pašarai gesti pradėjo, tai javai svirne supelijo. Visur jautėsi tikro šeimininko trūkstant.

— Tegu tik greičiau grįžta vargšelis, o tada jau vėl viską prigyvensim, — sakydavo Stonkienė.

Tačiau neteko vargšei Petrelio sulaukti. Po mėnesio susirgo plaučių uždegimu ir pasikankinusi keletą dienų mirė. Palydėjo tyliai keli kaimynai į kapinaites kalnelyje ir, skarotoms pušims pūgoje ošiant, užkasė į vasario šalčių sukaustytą smėlį.

*

Jau miestelyje sužinojo Petras, kad jo motina, ta geroji motina, kuri už viską jam atleido ir iki mirties juo rūpinos, jau mėnuo, kai ilsisi kaimo kapinaitėse. Suspaudė širdį: tiek metų bastėsi vienas po pasaulį ir taip troško

Kauno Senamiestis

Kazys Bradūnas

VAKARAS

Derlium vežimai apsunkę
Grįžta ramiai į namus,
O šiltas saulėleidis sunkias
Į padangę, girias, arimus.

Laikas ir man jau namo —
O kur manęs laukia namai?...
Toli pakrašty lygumos
Apauga žole pelenai.

Bern. Brazdžionis

ATMINIMŲ MIESTAS

Atminimuose žydintis mieste,
Su Nerim, su senais ąžuolais,
Su manim tu ir temstant ir brėkštant
Dunksai liūdno benamio keliais.

Rūsčios supasi Nemuno bangos,
Tartum kruvinas skundas širdy,
Dengia dūmai ir žemę ir dangų,
Ieškai prieglaudos ir nerandi.

Laisvės pasaka — liepų alėja,
Uostas, tiltai, Maironio namai,
Pilies mūrai, tiek amžių tylėję,
Turgaus aikštės, klegėję linksmai.

Ir tu, Prisikėlimo bažnyčia,
Ir jūs, rožės, Muziejaus sode —
Kaip mažytė, be galo mažytė
Tolumoj pasiklydus žvaigždė. —

Atminimuose likę man šviečiat
Sutemoj ir aušros spindulios,
Lyg varpų milžinų balsas kviečiat: —
Atgalios, atgalios, atgalios.

Vytauto D. muziejus Kaune

MINČIŲ PASAULIS

Kas pats save apleidžia, tas bus apleistas. Tauta, kuri pati savimi abejoja, abejos ja visas pasaulis ir istorija amžinai tylės apie ją. E. M. Arndt

Didelis laikas reikalingas didelių širdžių. T. Körner

Mažai kas tave pažįsta, jei tave tik dirbant matė. Sakyk man, ką tu veiki, kai ilsiesi, ir aš pasakysiu, koks tu esi. Ludwig Fulda

grįžti greičiau į tėviškę pas mielą motulę ir... nejausdamas nei pašlapusio ir purvino kelio, priėjo kapinaites.

Buvo jau popietė, ir kapinėse nebuvo daugiau jokio žmogaus. Žvarbus ir drėgnas pavasario vėjas švilpavo pušų viršūnėmis ir plikose beržų šakose, palydimas varnų kranksėjimo. Pasiekė žolėmis apaugusį tėvo kapą ir greta jo naujai supiltąjį. Ilgai, ilgai žiūrėjo į jį ir, suklupęs ant kapo, pravirko it kūdikis.

*

Išėjęs į kelią, sunkiais žingsniais artinosi kaimo link. Ištįsę veidai trobelių languose lydėjo Peirą per kaimą, ji deginte degindami. Priėjęs gale kaimo stovinčias trobeles, sustojo.

— Užeisiu pas Indriulį, atsiprašysiu, savo sielvartą išpasakosiu, gal atleis? Juk jis visuomet buvo geras mūsų namams, gal ir šį kartą neatstums? — ir palengva pasuko į toliau nuo kelio stovinčią trobelę, kurios maži langeliai buvo rausvai nudažyti už miško besileidžiančios saulės spindulių, ir šviežiais šiaudais dengtas stogas buvo nužertas auksinėmis varsomis. Ji atrodė, lyg burtininkės namelis miške, kaip motina jam dar mažam pasakojo. Iš trobelės sklido švelni smuiko melodija: „Tykiai, tykiai Nemunėlis teka...“

Pasibeldė, melodija nutrūko...

— Įeikit, — pasigirdo duslus senio Indriulio balsas. Petras įėjo vidun.

— Labas vakaras, — prislėgtu balsu ištarė jis.

Gryteléje buvo visiška prieblanda. Pasikutiniai saulės spinduliai, įsmukę pro mažytį langelį į grytelę, rausvu atspalviu buvo išdažę jos vidų. Senis Indriulis sėdėjo ant lovos ir rūkė pypkę. Užstalėje ant suolo sėdėjo Indriulio anūkas Jonukas ir, laikydamas instrumentą rankose, nustebęs žiurėjo į keistą ir nematytą svečią.

Indriulis kurį laiką stebėjo įėjusįjį.

— Petras! Na sveikas gyvas, mes manėm visą laiką, kad tu jau kažin kur savo kaulelius išbarstei, — lyg pajaunėjęs, pašoko dėdė nuo lovos ir, apkabinęs Petrą, pabučiavo į abu skruostu.

— Aš tik norėjau, dėde, kad man atleistum, — bandė nedrąsiai Petras.

— Na, ką tu čia dabar bepradedi, ką čia... Sėsk, pasipasakok, — neatsileido dėdė.

Išsikalbėjo, išsipasakojo ir nepajuto, kaip visiškai sutemo.

— Tu, Jonuk, šūktelėjo Indriulis į anūką, — pašok, uždek lempą, pašildyk viralą, juk svečias, tur būt, dar nieko nevalgęs!?

Taigi sakau, — tęsė dėdė toliau — gera buvo tavo amžiną atilsį motulė. Ir pas mane dažnai užeidavo pasiguosti ir šiaip manęs neužmiršdavo. Mirdama, sako, vargšė labai norėjusi tave pamatyti... Et, žinai, su dievais niekas negyvena, ir dėl to pats kiaurai žemėn negi līsi. Taigi, sakau, imkis darbo, atstatyk ūkį, kad visi tie, kurie kalba: „Petras — dykadonis, Petras — tinginys, Petras — vėjavaikis“ užsičiauptų. O mudu su Jonuku tau padėsiva. Tai taip ir pradedava nuo rytojaus. Na, duok ranką! — ir paplojo Petrui per petį.

*

Patekėjusi saulė buvo vos tik išsiritusi pro išsidriekusius debesis, kai senis Indriulis su įrankiais ir visokiais rakandais pakrautu vežimėliu suko iš vieškelio į keliuką, vedantį Stankų sodybon. Petras jau skaldė kieme malkas ir, pamatęs atvažiuojant talkininkus, atsitiesė, rankoje laikydamas kirvį, marškinių rankove nubraukė prakaitą nuo kaktos ir šypsojosi.

— Tai, kad ir tamsta, dėde, — nespėjau nė susitvarkyti, ir jau kaip čigonas, susikrovęs mantą, atvažiuoji!

— Ne gyventi, bet talkon atvažiuoju, o jei nenori, tai apgręžiu kumelkšę ir namo!

— Nepyk, dėde, nevažiuok, juk aš tik pajuokauti norėjau, — aiškinosi Petras.

— Nepykstu, bet manai, kad ir aš juokauti nemoku, — nepasidavė Indriulis ir, lyg pajaunėjęs, iššoko iš vežimėlio.

— Pagaliau ir mes čia. Na, Jonuk, kol dar nespėjome sušilti, iškraukime. Pirmiausia gyvus daiktus, — ir nukėlė dėžę, uždengtą maišais. — Mat dar vėsoka; uždengiau, kad slogos negautų, — juokėsi senis ir nutraukė uždangalą. Mediniame garduky, šiauduose įsiknisęs gulėjo paršiukas. Čia tau, Petrai, kaip naujakuriui atvežiau.

— Ačiū, dėde, bet kam reikėjo; save nusiskriausi.

— Nekalbėk, jei duodu, tai ir imk; mums su Jonuku dar du paliko, užteks — pramisime.

— Ne, dėdule, bet jūs jau tikrai per daug geras. Aš net nebežinau kaip ir bedėkoti, — apkabinęs Indriulį su anūku kalbėjo Petras ir pabučiavo abudu į skruostus.

— O dabar padargus ir įrankius iš vežimo ir į darbą — komandavo senis.

Laukuos šiureno lengvas vėjelis, nešdamas nuo miško šviežių sakų kvapą. Kažkur aukštai čireno, žydrioje padangėje pakibęs, pilkasis pavasario pranašas — vyturėlis. Buvo šventadieniška tyla. Iš galulaukės retkarčiais atklysdavo Jonuko raginamo arklio prunkštimas.

INFORMACINIS LEIDINYS APIE LIETUVĄ

Mühldorfo Lietuvių komitetas išleido p. Gudo redaguotą informacinį leidinėlį, pavadintą „Lietuva“. Leidinys nedidelis — 16 psl. Tekstas išspausdintas anglų, lietuvių ir vokiečių kalbomis. Knygelės turinyje telpa trumpa Lietuvos istorija ir Nepriklausomos Lietuvos kultūrinio ir ekonominio gyvenimo vaizdas. Gale užakcentuojama mūsų dabartinės viltys ir lūkesčiai.

Leidinėlis skirtas svetimtaučiams susipažinti su Lietuva. Vienas jo minusas — labai daug korektūros klaidų ir lietuviško šrifto trūkumas. Antroji laida turėtų to viso išvengti.

Mühldorfo lietuviai, dirbdami kukliai ir be išpūstos reklamos, įrodė, kad ir pilkoje provincijoje galima atlikti tikrai momentui reikšmingų darbų ir būti pavyzdžiu net didžiosioms lietuvių kolonijoms.

GIMNAZIJOS AR AMATŲ MOKYKLOS?

Puikiai klestėjęs Lietuvoje švietimo darbas gajus pasirodė ir čia. Nepriklausomos Lietuvos mokyklų tradicijos darbščių mokytojų rankų ir širdžių buvo perneštos ir pritaikintos sunkioms tremtinių sąlygoms. Visose šiek tiek gausesnėse lietuvių kolonijose yra įkurtos pradžios ir vidurinės mokyklos. Tačiau pamažu prasideda ir reakcija prieš per daug vienpusišką emigracinį lietuvių mokyklų pobūdį. Būtent: daromas priekaištas, kad nukrypstama vien į bendrojo lavinimosi mokyklas, užmirštant praktinį jaunimo paruošimą specialinėse mokyklose. Tiesa, ši reakcija prieš gimnazijas tuo tarpu yra nedidelė, bet diena iš dienos ji turi tendencijos stiprėti. Taigi verta ties šiuo klausimu stabtelti ir bandyti jį panagrinėti.

Nepriklausomos Lietuvos gyvenime irgi buvo laikotarpis, kada labai aktualus buvo šūkis: turime inteligentų perteklių, mums trūksta amatininkų. Steikime ko daugiausia amatų mokyklų. Tačiau ilgainiui pasirodė, kad šis teigimas ne visai buvo teisingas. Atėjo laikas, kada mes trūkome mokytojų, gydytojų ir kitų inteligentinių profesijų specialistų. Prisiminkime tik vokiečių okupacijos metą: daugelis mokyklų laukė mokytojų, mažesnieji miesteliai — gydytojų, agronomų ir t. t. Ypač skaudžiai kentėjo pradžios mokyklos, kada savu laiku, bijant inteligentų pertekliaus, buvo uždarinėjamos mokytojų seminarijos. Nepriklausomo gyvenimo pabaigoje ir abiejų okupacijų metu pradžios mokyklų mokytojai paskubintu tempu buvo ruošiami trumpalaikiuose kursuose, kuriose, aišku, nebuvo galima spėti duoti rimto, pedagoginio paruošimo. Todėl daugelis, ypač vyrų, baigę tuos kursus, ieškodavo pelningesnio užsiėmimo. Anksčiau minėtas šūkis apie inteligentų perteklių buvo susidaręs todėl, kad tuo metu dėl visuotinės krizės mūsų kaimas buvo ekonominiai nepajėgus, ir iš kaimo kilęs besimokąs jaunimas nebeįstengdavo baigti universiteto. Baigę gimnazijas, o dažnai ir ne, jaunuoliai ieškodavo tarnybų. Tokiu būdu atsirado daugybė ieškančių raštinės darbo (nes nieko daugiau, kaip rašyti, jie nemokėjo) jiems buvo duotas inteligento vardas ir imta šaukti, kad pas mus per daug inteligentų. Dėl inteligentų trūkumo mes daugely atvejų okupacijų metu nukentėjome, nes ne vienas nešiojęs universiteto baigimo diplomą, jausdamas savo profesijos kolegų trūkumą, metėsi į vienos ar kitos formos spekuliaciją. Taigi mes inteligentų pertekliaus niekad neturėjome, ir dar daug laiko praeis, kol mes galėsime lengviau atsikvėpti ir pasakyti: „Ačiū Dievui, Lietuva jau turi pakankamai inteligentų."

Anksčiau išdėstytomis mintimis visai nenorėjau paneigti amatų mokyklų reikalingumo. Lietuvių amatininkų turėjome ne mažesnį trūkumą, kaip inteligentų. Netgi gal didesnį, nes amatininkai daugumoje buvo ne lietuviai. Tik paskutiniais nepriklausomo gyvenimo metais savų amatininkų paruošimo reikalas jau pilnai buvo suprastas, ir skubiu tempu buvo plečiamas amatų mokyklų tinklas. Ir šiandien emigracijoje lietuvių amatininkų trūkumą skaudžiai pajaučiame. Mokytojo ar gydytojo mėnesinį atlyginimą amatininkas dažniausiai sau skaito dienos uždarbiu. Tuo būdu inteligentai ekonominiai kasdien silpnėja, o tas žymiai kenkia ir ateity dar labiau kenks bendrajam lietuvių reikalui. Norėdami aprūpinti save ir savo šeimas inteligentai dažnai yra priversti idealistinio darbo atsisakyti. Tuo būbu silpnėja pačios jautriausios ištrėmime esančios tautos dalies pozicijos. Bet daugelis, pastebėję inteligentų ir amatininkų ekonominio gyvenimo skirtumą ir ateities galimybes, jau nutaria, kad gimnazijos nereikalingos, o steigtinos tik amatų mokyklos. Tuo susižavi ne vienas iš tėvų, ir, vardan savo vaiko geresnės ateities, pasirengęs jį geriau atiduoti ne į gimnaziją, bet į amatų mokyklą.

Kaip ir anais laikais, taip ir šiandien, atrodo, neteisingai statomas pats klausimas: gimnazijos ar amatų mokyklos? Jis turėtų būti pastatytas ne klausiamojoje formoje, bet hortatyvinėje: gimnazijos ir amatų mokyklos. Ne visi tinka gimnazijoms, ne visi amatų mokykloms. Jaunimas turi būti išrūšiuotas. Šis išrūšiavimas paprastai naturaliu keliu įvyksta pirmosiose gimnazijos klasėse. Ir būsimiems amatininkams bendrasis išsilavinimas, bent keturių klasių programos ribose, yra reikalingas. Mes visi įsitikinę, kad grįšime į laisvą Lietuvą. Tačiau vadovaudamiesi atsargumo principu, tikinančiu, kad reikalinga ruoštis blogesniam atvejui, turime ruoštis ir ilgesnei emigracijai. O čia mums būtų reikalinga inteligentų ir amatininkų. Amatai padėtų tautiečių daliai greičiau įsikurti ir įsitvirtinti naujose gyvenimo sąlygose, inteligentai šalia specialybės darbo vadovautų dvasiniam gyvenimui ir saugotų nuo nutautėjimo. Be praktinių specialistų emigracijoje suvargtume medžiaginiai, be inteligentų- dvasiniai. Reikalinga vieni ir kiti.

Bendrojo švietimo specialistai jau parodė daug gražios iniciatyvos. Panašios iniciatyvos lauktina ir iš specialiųjų mokyklų buvusių mokytojų ir šiam darbui vadovavusių asmenų. Nepalikime nė vieno bedykinėjančio jaunuolio. Tegul kiekvienas, grįždamas į Nepriklausomą Lietuvą, parsiveža ką nors gera.

Mok. J. Viekšnelis

Red. pastaba: **laukiame šia tema daugiau pasisakymų.**

V. Palys „Sėdinti mergaitė"

Akademinius mokslo metus pradedant

Jau penki metai, kai mūsų jaunimas dirba nenormaliose sąlygose. Okupacijų laikais Lietuvos aukštosios mokyklos veikė nenormaliai, o vokiečiai jas net buvo uždarę. Paskutiniais naciškos priespaudos metais universitetai dirbo daugiau slapta, negu oficialiai. Pradėjus okupantams Lietuvos jaunimo medžioklės, žymi studentijos dalis buvo priversta nutraukti studijas ir užsimaskuoti tėviškėse ar net miškuose. Daug lietuvių studentų pateko Vokietijon. Čia naciai nedavė jokios galimybės studijuoti, o akademikus suvarė į fabrikus sunkiam fiziniam darbui.

Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes, suprantama, kodėl dabar yra toks didelis skaičius studentų, norinčių tęsti studijas arba jas dar tik pradėti.

Tačiau ir šiandien studijų galimybės mažos. O jas mažinam dar ir mes patys. Į Vokietijoj veikiančius universitetus priimama tik labai maža dalis lietuvių studentų. Apie 80 jų galės išvykti studijoms į Prancūziją. Šveicarijon ir kitur patekti kol kas jokios vilties nėra. Tenka ieškoti galimumų vietoj. Kokie tie galimumai? Į šį klausimą privalo atsakyti patys studentai.

Iki šiol yra išryškėję trys akademikų tipai. Pirmieji stengiasi viską patys sužinoti. Nerami studento dvasia verčia juos visur nuvykti, viską paklausti, visur dalyvauti. Tai tikrieji studentai. Iš jų kiekvienas yra padavęs bent penkis prašymus į visus žinomus universitetus. Klausimas, ar galima taip elgtis, yra diskusinis. Tačiau šio tipo studentai be šiltos nakvynės ant anglių vagono išvažinėjo visą Vokietiją, patys susipažino su vietos sąlygomis, patys viską pamatė. Jie garantuoti, kad bent viena meškerė užkibs. Jie patys nusprendė savo likimą.

Antrieji studentai niekur prašymų nepadavė. Vienas kitas užėjo į Studentų Atstovybę pareikšti, kad juo niekas nesirūpina, ir tuo viskas baigėsi. Tokie ir toliau sėdi kaimuose ar stovyklose ir niekur nepajuda. Liūdna, kad ne visi studentai davė prašymus į vietos universitetus. Paaiškėjo, kad visuose universitetuose priima tam tikrą procentą. Juo daugiau prašymų, juo didesnis studentų skaičius patenka į laimingųjų sąrašus. Žinoma, ne visų specialybių kolegoms šiuo momentu yra galimybė studijuoti. Tačiau galimybė tikrai bus, tik ją reikia pačiam sekti. Lietuvių Studentų Atstovybė, kuri yra apkrauta kitais darbais, negali pasirūpinti kiekvienu akademiku atskirai. Mažiausia - reiktų pasinaudoti bent jos skyrių teikiamomis informacijomis. Be to Tübingeno ir Freiburgo universitetuose galės studijuoti visi lietuviai studentai. Hamburge rimtai svarstomas Pabaltijo tautų universiteto klausmas. Nesnauskime!

Tretieji studentai, vadinamieji „doktorantai". Tai daugiausia seniau baigusieji aukštąjį mokslą, ponai su titulais. Malonu, kad šie, turėdami laiko, nori įsigyti doktoratus arba pradėti studijuoti ką nors naujo. Tačiau labai nemalonu, kad didesnė jų dalis, nesiryždami tapti rimtais mokslininkais, nori paveržti stipendijas iš neturtingų studentų. Tai išryškėjo, svarstant galimumus išvykti Prancūzijon ir Šveicarijon. Sveikintinas Tarpžinybinės Ko-

misijos Akademinėms Stipendijoms žygis, kuri panašių studijozų prašymus gauti stipendijas užsienin atmetė ir davė pirmenybę pradedantiems. Prancūzijon išvykimas galimas ir be stipendijų.

Kolegos! Esame pakankamai subrendę pasirūpinti patys savimi. Negirdėta, kad pasiryžėliui lietuviui studentui pinigo neturėjimas būtų rimta kliūtis studijuoti. Visa tai nugalima - lėšos atsiras. Tiktai rimtus dalykus, neišsprendžiamus klausimus spręskime visi kartu.

Kazys A.

Kas liks?

Dėl ko karas prasideda, tai žino ir vaikai, bet dėl ko kariaujama pabaigoje, tai nėra lengva suvokti ir pastabiems žmonėms. Karo pradžioje konfliktas paprastai būna taip išaiškintas ir taip išgarsintas, kad abiejose kariaujančiose pusėse karo reikalingumas tampa aiškus ir neišvengiamas, ir tautos su šventu įsitikinimu, ir beveik su džiaugsmu pradeda kautis. Bet karui užsitęsiant, jo jo tikslai keičiasi ir taip susimaišo, kad galų gale kartais atsitinka, jog karą laimi tos vertybės, tos idėjos ar tie kraštai, ne dėl kurių karas visai buvo prasidėjęs.

Labai akivaizdus pavyzdys tokių netikėtų karo laimėtojų yra Pirmajame Pasuliniame Kare. Didžiosios valstybės tą karą pradėjo gindamos vienokius ar kitokius savo interesus, o iš karo griuvėsių iškilo galybė, kurios niekas nebuvo nei laukęs, nei pramatęs, ir kuri, galima sakyti, tapo pati didžioji Pirmojo Pasulinio Karo nugalėtoja. Tai buvo komunizmas. Nei viena iš kariaujančių valstybių už jį nekariavo, o jis, susidėjusų aplinkybių dėka, iškilo kaip didysis to karo laimėtojas. Nei politikai, nei kariai, nei visuomenininkai jo nepramatė ir šiam naujam politiniam faktoriui sutikti nepasiruošė.

Karas visada sudaro geras salygas kilti kam nors naujam. Jis sunaikina senus varžtus ir iš po karo griuvėsių pradeda rodytis naujo gyvenimo kontūrai, kurie pirmiau negalėjo pasirodyti.

Dabar kyla mums labai įdomus klausimas, ką duos mums šis karas. Koks naujagimis slepiasi po baisiais šio karo skausmais?

Daug kas po šio karo laukė tąsos tų pačių įvykių, kurie prasidėjo po anojo karo. Daug kas manė, kad po šio karo prasidės neramumai, revoliucijos, visa Europa taps chaotiška ir pan. Bet šitie spėliojimai nepasitvirtino.

Tai kas gi yra tas naujasis pasaulis, kurio mes laukiame po šio karo? Kokiu vardu jis bus vadinamas? - O gal to naujojo pasaulio simptomų dar visai nematyti, gal dar nėra jokių nei mažiausių duomenų ka nors apie jį pasakyti?

Rašančiam šiuos žodžius atrodo, kad duomenų yra. Ir sunkumas tuos duomenis konstatuoti glūdi ne tame, kad tie duomenys yra per maži, bet tame, kad jie yra per daug dideli. Labai di delius dalykus mums yra taip pat sunku pastebėti, kaip ir labai mažus.

Uykusiai šitą mūsų pažinimo silpnumą pastebi garsus Anglų romanistas G. K. Chestertonas. Jis savo novelėje „The Innocence of Fater Brown" aprašo, kaip prie vieno nužudyto turtuolio lavono, gulinčio uosto krantinėje, susirinkę įvairūs sekliai nori atspėti nužudymo priežastį ir neranda įrankio, su kuriuo nužudymas galėjo būti įvykdytas. Jie nusprendžia, kad įrankis turėjo būti labai mažas. Bet tėvas Brown, kuris įsikiša į tą reikalą, pareiškia: „Arba nužudymo įrankis buvo per didelis, kad jį būtų galima pastebėti. Ponas Amstrog buvo užmuštas su milžinišku plaustu; bet vietoj kad su juo jį būtų kas mušęs, jis ant jo buvo užmestas.

Panašiai galima išsireikšti ir apie gimstančio laiko kontūrus. Jie yra per dideli. Jie yra išsiplėtę įvairiuose kraštuos ir įvairiose gyvenimo srityse. Laiko atžvilgiu jie yra per arti prie mūsų. Istorinio fakto reikšmei ir prasmei nustatyti yra būtinai reikalinga tam tikra laiko distancija, nes kitaip lengva yra sumaišyti tai kas esminga su tuo kas yra atsitiktina ir nereikšminga.

Tas visuotinis faktas, kurio konturai pradeda aiškėti įvairiuose pasaulio kraštuose pro karo sukeltus gaisrų dūmus, yra pasiilgimas tarptautinio saugumo. Po pereito karo žmonės manė laimę sukursią, nuvertę išnaudotojus ir tironus, ir sukūrė tautines respublikas. Bet per šį karą pasirodė, kad nei socialiniai laimėjimai, nei tautinės valstybės negali laiduoti žmogaus laimės. Jos negali atsiginti nuo išorinių priešų. Šiandien visų sąmonėse iškyla reikalas stiprios tarptautinės jėgos ir organizacijos, kuri tas valstybes jungtų ir gintų. Ši visuotinė mūsų laiko dvasios tendencija savo matomą išraišką yra radusi San Francisco konferencijoje.

Prieš mūsų akis dabar iškyla centrinė valstybių organizacija, kokią viduramžiais bandė sukurti Šventoji Romos Imperija. Imperatorius turėjo būti tokia įstaiga, kuri taikiu būdu būtų išsprendusi valstybių ginčus ir budėjusi taikos sargyboje. Bet šiam didingam uždaviniui imperatoriai nebuvo priaugę. Po viduramžių vyriausias politinis veiksnys, ant kurio rymojo pasaulio taika ir tvarka, buvo didžiųjų valstybių pusiausvyra. Kai didžiosios politinės jėgos buvo tarp savęs lygiai išsibalansavusios į kokius tris frontus, tai buvo taika; kai kuri nors viena jėga pradėdavo kilti, tuoj prasidėdavo ruošimasis karui. Taip buvo iki mūsų dienų. Dabar atrodo, kad toji pusiausvyra yra ilgiem laikam sugriauta. Anglosaksai tapo pasaulio šeimininkai. Amerika išėjo iš savo izoliacijos lukšto ir yra užsidėjusi sau pareigą sutvarkyti visą pasaulį. Tai matyt iš visų prez. Rosvelto, Trumano ir kitų aukštųjų Amerikos asmenų kalbų. Dabar galima laukti panašios pasaulio tvarkos, kokia buvo pasaulyje senovės Romos Imperijos laikais. Tada visas pasaulis buvo suorganizuotas į vieningą sistemą. Romos senatas tada leido įstatymus urbi t. y. miestui, bet jie daugeliu atžvilgių galiojo ir orbi, t. y. pasauliui. Ir dabar tenka laukti, kad Vašingtono seimo nutarimai daugeliu atžvilgių galios ir visame pasaulyje.

Deivoniškis

Henrikas Nagys

Sniegas

Mano langą akmenys juodi uždengę —
jie kankina mano sielą mirtinai —
Kai tarp jų kasdien matau taip svetimai
švytintį kraštelį mėlynos padangės,

ir girdžiu žingsnius praeinančių žmonių —
skamba taip dusliai nakčia jų žingsniai: —
Ir bekraščiai duslūs lietūs krinta
ant griuvėsių, aikščių ir ant akmenų — —

Ir sapnuoju aš — ant lygumų manų
puola sniegas anta upių, ežerų ir klonių,
puola, lyg rugpiūčio žvaigždės, milijonais
puola, puola jos ant vienišų kaimų,

ant pilkų ir tylinčių bažnyčių bokštų,
ir ant tvenkinių, lyg atmerktų juodų akių,
ir miškuos ant vienišų, klaidžių takų — —
puola sniegas dideliais sidabro pluoštais — —

Tai balti ir pasakiški paukščiai plazda,
ir aplinkui taip nepaprastai šviesu!
Aš sapnuoju — puola sniegas ant tamsių
mano lygumų — skaistus žvaigždžių sidabras...

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Bet staiga ir vėl girdžiu žingsnius praeinančių —
Vėl girdžiu, kaip nesibaigiantis lietus sruvena —
ir, kai pramerkiu akis, vėl širdį mano
slėgia juodas, svetimas akmuo — jaučiu.

Baltijos Žuvėdra

Melancholija

Lietaus permirkusioj šaly
Brendu pirmyn, brendu.
Skausmų išvargintoj širdy
Vien ilgesį randu.

Tiesiu rankas aš į erdves
Pilkoj rudens migloj:
O, Dieve, kas namon parves
Mus nevilty juodoj?

Riedėjo ašaros perlais
Juodon gimton dirvon.
Riedėjo jos vėl mūs veidais
Šalelėj svetimoj.

Ir kur einu, bastaus viena, —
Čia mūs nelaukia nieks!
Gal šiaurės krašto niekada
Nieks mūsų nepasieks...

Margasis mūsų gyvenimas

VĖLINIŲ VAKARĄ MINTIMIS BŪKIME SU TAIS, KURIE UŽ MŪSŲ TAUTOS ATEITĮ SUMOKĖJO BRANGIAUSIĄ GYVYBĖS KAINĄ. JŲ PRISIMINIMAS TESTIPRINA MUS.

MÜNCHENO PADANGĖJE

Prieš metus Münchene lietuvių buvo priskaitoma tik daugiau šimto. Pasibaigus karui, jų skaičius staiga pradėjo augti, ir dabar jis siekia daugiau 2-jų tūkstančių žmonių. Lietuvių plaukimas į Müncheną ir dabar nėra sustojęs, nors galimybės geriau įsikurti labai ribotos.

Šiuo metu daugiausia lietuvių gyvena (iki 800) I-joj UNRROS stovykloj (Lohengrinstr.), toliau seka antroji UNRROS stovykla (daugiau 400 žm.) buv. „SS" kareivinėse, Freimane, keleta šeimų (apie 30 žm.) laisvai gyvena buv. I-mos stv. barakuose, kiek daugiau (apie 80) taip pat laisvai buv. II-ros stov. patalpose — Fürstenriederstr. (parke), apie 20 žm. laisvai gyvena Pilotystr., o likusieji (apie 800) gyvena privačiai išsisklaidę visame mieste. UNRROS daviniu nuo š. m. spalio 1-mos d. naudojasi tik gyvenantieji UNRROS stovyklose, kiti turi tik vokiškas korteles. Šiek tiek lietuvių dirba ir gyvena pas amerikiečius ir maitinasi jų virtuvėse.

Lietuvių S-gos veikimas praeityje buvo gana sunkus. Jai visą laiką reikėjo spręsti pagrindinius kasdieninės duonos klausimus. Buvo išeikvota daug jėgų ir laiko kovai dėl vadovybės. Kultūrinę veiklą pažadino Müncheno Apygardos, Švietimo Skyriaus iniciatyva sudarytosios mokyklų, muzikos, meno bei dailės, o taip pat žurnalistų ir studentų sekcijos. Tas sekcijas įkuriant, gražios iniciatyvos parodė Švietimo Skyriaus pirmininkas p. V. Šmulkštys. Tų sekcijų dėka, prie pirmos stovyklos buvo įkurta dir. Kazlausko vadovaujama liet. gimnazija, muzikos srity — p. Bertulio vedamas choras, iš žurnalistų sekcijos išdygo „Aidai" ir įsikūrė labai veikli Studentų Atstovybė, kuriai dabar vadovauja stud. Čiurlionis.

Pažymėtina, kad iš dailės sekcijos susidarė privati dail. V. Petravičiaus Dailės Studija ,o UNRROS įsteigtos Dailės Akademijos direktorium paskirtas tas pats lietuvis dail. V. Petravičius.

Stovyklose lygiagrečiai reiškiasi intensyvi kultūrinė, visuomeninė veikla. Praėjusią vasarą pirmaujantį vaidmenį turėjo II-ji liet. stovykla — Fürstenriederstr. Nedidelis žmonių būrelis, pasišventusių vadovų vedamas daug nuveikė. Čia, dir. J. Kojelio vadovaujama veikė progimnazija, mok. Adaškevičienės vadovaujama pr. mokykla, p. Bubelio vad. anglų kalbos kursai, taip pat jo vedamas vyrų choras ir oktetas, p. Daugnorienės tautinių šokių grupė, — krepšinio ir tinklinio komandos. Be to, mok. Kojelio buvo leidžiamas kasdieninis žinių biuletenis, ir kas rytą pakeliama, o vakare nuleidžiama su malda ir himnu lietuvių vėliava. Stovyklos kultūrinė komisija įvykdė daug gražių parengimų su dainomis deklamacijomis ir tautiniais šokiais. Į tas šventes buvo kviečiami ir draugingų tautų atstovai.

Viso šito darbo vadovu ir stovyklos siela buvo kultūrinės komisijos pirmininkas J. Kojelis, kuriam talkininkavo A. Mantautas, p. Bubelis, dail. Jomanas, A. Česonienė ir D. Rimkutė. Vykstant Apygardos suvažiavimui, stovyklos ribose buvo ne tik kultūrinės komisijos parengta meninė programa, bet ir ponių suorganizuotas suvažiavimo maitinimas.

Prieš keleta savaičių ši stovykla perkelta į Freimnao „SS" karaivines, kuriose kultūrinis darbas tęsiamąs toliau. Čia lietuvių būrelis yra tik maža dalis to didžiulio skruzdėlyno, kuriame yra iki 26 tautų. Didžiausią grupę sudaro lenkai, kurie ir vykdo vietinę UNRROS administraciją; tik pats vyriausias dir. yra amerikietis. Nors lenkai ir labai, mandagūs su mumis, bet savo laikraštyje už Lvovo ir Vilniaus atsižadėjimą, kiekvienam linki, kad nudžiūtų dešinė ranka ir liežuvis prie gomurio priliptų. Sudaryta lietuviška vadovybė bei atstovybė tarp kitų tautų — p. Juodelė, p. Piesys, p. Rimkus ir kap. Česonis.

Nuo šitos stovyklos Lohengrinstr. lietuvių gimnazija yra beveik už 15 km. Didžiausias vietinių lietuvių rūpestis buvo turėti čia pat jos paraleles klases. Čia daug pasidarbavo šių klasių dir. dr. Trumpa, mokyt. Kojelis ir tėvų komitetas. Nuo 24. X. visos 8 klasės jau veikia.

Kadangi Freimano kareivinėse yra teatras, kuriame nuolat vyksta įvairių tautų pasirodymai, tad ir lietuviams yra progos iškelti savo kūrybinį savotiškumą. Vienas tokių mūsiškių pasirodymų buvo spalio 18 d. Dainavo p. Bubelio mišrus choras ir oktetas, šoko p. Daugnorienės tautinių šokių grupė, deklamavo p. Česonytė ir p. Urbanavičiūtė ir solo dainavo Pr. Neimanas, o pianu solo paskambino A. Kepalaitė, kuri akomponavo ir visoje programoje. Labai vykusiai visą programą referavo p. Kungis, kuris lietuvių lenkų o kartais ir rusų kalbomis parodė gražaus jumoro.

Šios stovyklos didžiausias trūkumastai didelis atstumas nuo tramvajaus (apie 5 km). Be to lietuvių grupė yra per maža kitų tautų tarpe — tik ji nuolat didėja, pasiruošusi išaugti į rimtą kitoms tautoms konkurentą ir svarų savo tautinių interesų gynėją. Lietuvius tarp kitų tautų atstovauja ir mūsų skautai; kurie yra susiorganizavę į mergaičių ir berniukų draugoves ir jau yra dalyvavę bendrame stovyklos lauže. Berniukams vadovauja sk. Vasiliūnas, mergaitėms sk. Putvytė.

Čia tenka dar pridurti, kad ši lietuvių stovykla turi savo savišalpos Fondą, kuriam vadovauja A. Mantautas.

Bet šiuo metu rimčiausiai susitvarkiusi ir intesvviausiai dirba kulturinį darbą I-mos UNRROS stovyklos lietuvių grupė. Bet apie šią stovyklą plačiau kitame numery.

Apskritai, lietuvių ir kitų svetimšalių gyvenimo sąlygos Münchene yra sunkesnės, nei kur kitur provincijoje, tačiau Apygardos pirminikas A. Kalvaitis nenuleidžia rankų. Neseniai jis su tautų atstovais lankėsi naujo III-čios armijos vado būstinėje. Armijos vadui įteiktas memorandumas mūsų reikalais. O ir visoki nedatekliai müncheniečiams lengviau pernešti, jaučiant, kad Apygardos pirminikas A. Kalvaitis ir Skyriaus pr. dr. Mačiulis yra veiklūs optimistai, su šviesia viltimi žiūri į mūsų ateitį

A. Gluosnis

IŠ TOLIMOJO ŠLESVIGO

Prie nedidelio Tolk miestelio yra mažutė lietuvių stovykla — tik per 190 gyventojų. Inteligentų maža — daugiausia ūkininkai nuo Vilkaviškio ir Šakių.

Nors jaunimo mažoka, bet kultūrinis gyvenimas gyvas. Įsisteigęs kultūrinio darbo ratelis su šiomis sekcijomis: vaidybos, literatūros, dainos, sporto ir šachmatų. Veikia penkios skautų skiltys, pr. mokykla ir vaikų darželis. Kas šeštadienis leidžiamas 10 psl. stovyklos laikraštėlis „Nemuno Aidas", ruošiami linksmavakariai-šiupiniai. Yra salė, kurioj įrengtas nuolatinis altorius ir scena. Lietuvis kunigas atvažiuoja kas antrą šeštadienį. Spalio mėn. vakarais daugelis stov. gyventojų renkasi drauge kalbėti rožančių, o spalių 6 d. buvo vaikučių pirmoji Komunija.

Aplamai, stovyklos gyventojai laikosi savo tautinių ir religinių tradicijų. Vietos gyventojų ir savo globėjų anglų tarpe lietuviai turi gerą vardą. (btk)

NUO INNO PAKRANTĖS

Mühldorfo lietuviai gyvena trijose nedidelėse stovyklose: „Vytis", „Rūta" ir „Baltika". Pirmose dviejose gyvena tik lietuviai, o trečioje visų trijų Pabaltijo tautų pabėgėliai. Visos stovyklos gražiai sutvarkytos. Prie kiekvienos iš jų žemėje meniškai padaryti Vytis. Gedimino Stulpai ir Vyties Kryžius. Mūsų tautinai ženklai atkreipia svetimtaučių dėmesį — amerikiečiai dažnai juos fotografuoja.

Iš UNRROS maistą gauname neblogą. Stovyklose gaminami bendri pietus, todėl galime sočiai ne tik patys pavalgyti, bet ir pravažiuojančius svečius pavaišinti. Pietus iš eilės verda mūsų ponios, stovyklos gyventojos.

Sekmadieniais turime lietuviškas pamaldas, nes vietoje gyvena lietuvis kunigas. Pamaldų metu gieda p. Liutkaus vadovaujamas vyrų oktetas. Gaila, kad neturime savo tarpe muziko, kuris galėtų pagroti vargonais ir sudaryti didesnį chorą.

Lietuviai čia turi neblogą vardą. Su UNRRA santykiai labai geri. Jau kuris laikas pačioje UNRROJE dirba 5 lietuviai tarnautojai, kai kurie yra net skyrių vedėjais. Pačią UNRRA „sutvarko" irgi mūsiškiai, nes ten policininkų pareigas eina vien tik lietuviai: dirba keturi uniformuoti žemaičiai. UNRROS žinioj esančioj ligoninėj tarnauja du liet. gydytojai, kelios lietuvės gailestingos sesers ir greit pradės dirbti lietuvė dantų gydytoja.

Šiomis dienomis gauta Pabaltijo tautoms didelė stovykla, jos vadovu paskirtas lietuvis. Čia galėtų prisiglausti dar kelios dešimtys šeimų, bet artimoj

apylinkėj lietuvių neturime.

Laisvą laiką praleidžiame mokindamies anglų ir vokiečių kalbų, sportuodami ir lošdami šachmatais. Šachmatų turnyro nugalėtojams Lietuvių Sąjungos skyriaus valdyba paskyrė dovanas.

A. B.

O PRIE VIRTUVĖS NEBLOGAI

Mittenvalde italų pereinamoje stovykloje, kaip nuolatiniai virtuvės darbininkai, gyvena apie 150 lietuvių, keliolika šeimų latvių ir keletas estų. Stovykla yra Amerikos kariuomenės žinioje. Gyvenimo sąlygos (maistas, butai) geros. Stovyklos komendanto pavaduotoju yra lietuvis p. I. Krasauskas. Gyva kulturinė veikla: įsteigta pr. mokykla, vaikų darželis, skaitykla, scenos mėgėjų ratelis, mišrus choras, tautinių šokių būrelis ir sporto klūbas „Viltis“. Mūsų krepšininkai jau pora kartų Amerikos karius nugalėjo aukštu rezultatu. Tautos šventės minėjime dalyvavo: stovyklos komendantas, amerikiečių karininkai, UNRROS atstovai, italų komiteto ir Vatikano atstovai.

Neseniai stovykloje viešėjo Augsburgo lietuvių meno kolektyvas: solistai, baleto šokėjai, dramos aktoriai ir tautinių šokių trupė. Stovyklos gyventojai augsburgiškių pasirodymu labai patenkinti.

J.

LIETUVIS IŠDEKORAVO BAVARŲ BAŽNYTĖLĘ

Visą vasarą Déggendorfo apylinkėse gyveno gana daug lietuvių — pabėgėlių iš Vienos. Dabar jų skaičius žymiai sumažėjo. Kun. dek. Kapočiaus iniciatyva gražiai atšvęstos bažnytinės šventės. Sekminės atšvęstos Buchbergo kaime, prie kalnų. To kaimo bažnytėlę savo gražiais piešiniais papuošė dail. K. Varnelis.

Suruošta trys sol. A. Dambrauskaitės koncertai. Gautas pelnas skiriamas reikalingiems pašalpos. Prie komiteto veikia ambulatorija.

Liepsnelė

DAR TIK KURIAMĖS

Mažame Ruhmansfeldo bažnykaimyje (Kreis Viechtach) užsieniečių stovyklai prieš pora savaičių rezervuota kelios svetainės. Šeimos gavo atskirus kambarėlius su reikalingiausiais baldais. Stovykloje vyrauja ukrainiečiai ir lenkai. Lietuvių yra tik kelios šeimos — 30 žmonių. Stovyklon pakliūva tik registruoti Viehtah apskrityje. Lietuvių reikalų tvarkytojas yra daktaras Danilevičius, Viehtah apskrities gydytojas.

Liepsnelė

KALNAI
Ant. Bernotas

Kalnai, kalnai, kalnuotoj tolumoje,
Kalnai, kepurėm sniego užsikloję,
Kalnai didingi ir neramūs,
Užsnūdę amžių panoramoj.

Kalnai didingi ir neramūs
Žilais pakaušiais dangų remia:
Aš taip norėčiau jus lankyti,
Širdis, ko verkia — išsakyti.

Aš taip norėčiau jus lankyti,
Išvyst nuo kalnų baltą Vytį,
Išvysti Vyčio šalį žalią
Ir pakelėj liūdnoj smūtkelį . . .

Kalnai didingi ir neramūs,
Užsnūdę amžių panoramoj,
Jei Dievas sparną dovanotų,
Širdis jūs paslaptį žinotų.

IŠ VISO PASAULIO

LIETUVA

Spalio mėn. Kaune pradėjo darbą Veterinarijos Akademija. Atidarymo iškilmėse kalbą pasakė Akademijos rektorius prof. Zemaitis. Būsimiems gyvulių gydytojams busią dėstomas marksizmo-leninzmo mokslas. Iš kalbos aiškėja, kad Akademijos rūmai Vilijampolėje sunaikinti.

Kaune atidarytas Fizkultūrininkų Institutas, kurio žinion perduoti Kūno Kultūros Rūmai, sporto aikštės ir t. t. Mokslas tęsis keturis metus. Instituto vedėju paskirtas tūlas Janonis.

Sąryšy su spalio revoliucija Vilniaus radijo pranešimais, visoje Lietuvoje vykstančios įvairios „varžybos“, „soclenktynės“ ir t. t. Klaipėdos malūno dir. Trečiokas planą išpildęs 130 %. Kojinių fabrikas „Pakaita“ Vilniuje viršijo planą ir panašiai . . .

Maskvos radijo spalio 20 d. pranešimu, Lietuvoje statoma autostrada, kuri jungsianti svarbius ūkinius punktus.

Lenkų antro korpuso organe „Orzel Bialy“ Nr. 40 pabėgėlis iš Lenkijos pasakoja savo įspūdžius. Paliečiama ir Rytų Lietuvos padėtis. Čia rašoma: „Perkelia lenkus į vakarus (iš Vilniaus krašto). Lenkų areštai tęsiasi. Taip pat kartu tęsiasi ukrainiečių vežimas į Rytus, į Rusijos gilumą. Žmonės mano, kad Vakaruose režimas ne toks sunkus ir lenkais masiniai užsirašinėja lietuviai, ukrainiečiai ir gudai. Tuo būdu Vilniuje pasirodė, kad 100 % Vlinianus gyventojų lenkai. Vilniaus apskrt. lenkų tautybės prisipažino 450.000 — beveik visas apskritis. Teroras rytinėse Lenkijos (?) žemėse nesibaigia. Pačiame Vilniuje šiuo metu yra 36 kalėjimai; Lukiškių kalėjime, skirtame 2000-čiam kalinių, 1944 metų gale buvo laikomi 26.000! Į klausimą: „Ar tęsiasi, ar pasibaigė lenkų-ukrainiečių ir lietuvių-lenkų ginčai“, — pabėgėlis atsakė: „šiuo metu tas klausimas neaktualus. Bendra okupacija jungia visus. Taip pat iš Lenkijos bėga žydai. Lenkijoj auga antisemitizmas, kurį (sunku patikėti!) organizuoja NKVD. Suvargę kaimiešiai nuo N. Vilnios atvyksta prie Oderio.“

„Pismo Zolnierza“ Nr. 24 spalio 13 d. rašo, kad paskutinis Mikolaičyko bandymas buvę pastangos iš Sov. Sąjungos išsiderėti Vilnių ir Lvova. Tačiau Kremlius buvę nenuolaidus ir pareikalavęs pilno patenkinimo savo pretenzijų į Vilnių, Lvovą ir prie Drochobitčo esančius naftos laukus.

VALSTYBĖS PAČIOS SPRENDŽIA SAVO LIKIMĄ

Nesekmingai baigėsi užs. reik. ministerių konferencija Londone. Ministeriai išvyko „pastudijuoti“ kai kurių klausimų, oficialiai nepaskelbę, kada vėl susitiks. Nors dar prieš konferencijos pabaigą buvo išsitarta, kad nauja sesija prasidės lapkričio mėn., tačiau atrodo, kad „studijos“ gali užsitęsti ad Calendas Graecas. Gandu, tur būt, liks paskleista žinia, kad projektuojamas naujas „Trijų“ susitikimas, tuo labiau, kad generalisimus Stalinas išvyko į Kaukazą paatostogauti. Pasaulio, o ypač Europos, valstybių dėmesys nukrypo į vidaus reikalus.

Spalio 8 d. parlamento rinkimus įvykdė N o r v e g i j a. Nors rezultatai nėra galutini, tačiau parlamento sudėtis, atrodys maždaug taip: darbo partija-73, koncervatoriai-24, liberalai-22, ūkininkų partija-11, krikščionių laudies partija-9, ir komunistai-3; dvi paskutinės partijos iki šiol visai nebuvo atstovaujamos.

Spalio 21 d. parlamento rinkimai vyko P r a n c ū z i j o j e. Rinkimuose dalyvavo apie 24 milijonai prancūzų ir pirmą kartą moterys. Išrinktoji atstovybė tuoj pat turi pasisakyti, ar ji nori turėti steigiamojo seimo teisę, leisti konstituciją. Iki šiol Prancuzijoje galioja 1875 m. konstitucija su dviejų rūmų parlamentu. Teigiamai atsakius į šį klausimą, atstovai, reikšdami tautos valią, turės atsakyti į antrą klausimą: ar šis steigiamasis seimas nori turėti tik ribotą kompetenciją, ar ne? Gen. de Goulle projektu konstitucija turi būti pakeista ir sudarytas vienų rūmų parlamentas. Steig. seimo veikla turėtų apsiriboti 7 mėn. laikotarpiu. Kairiosios partijos remia gen. Goulle projektą, dešiniosios partijos, koncervatoriai, liberalai ir radikalsocialistai siūlo palikti senąją konstituciją. Prisiminus savivaldybių rinkimų rezultatus, tenka laukti, kad praeis gen. de Goulle projektas.

Danijoje Žem. Rūmų rinkimai įvyksta spalio 30 d. Komunistai siūlėsi socialistams į rinkimus eiti bendru sąrašu, tačiau pasiūlymas buvo atmestas.

Vengrija rinkimus vykdo lapkričio 3 d. Čia padėtis kiek komplikuotesnė. Spalio 7 d. įvykusiuose Budapešto miesto tarybos rinkimuose prieš komunistų koaliciją laimėjo mažųjų savininkų partija, kurią dar remia negausi dešiniųjų vidurinė demokratų partija. Mieste prasidėjo džiaugsmo demonstracijos. Tuo pačiu laiku Vengrijos vyriausybė krašte paskelbė išimties stovį ir įsigalėjusiam „banditizmui“ išnaikinti įsteigė karo teismus. Socialistai gi parlamento rimkimuos nutarė išeiti iš komunistų bloko. Staiga atsirado „vienijanti ranka“ marš. Vorošilovas, kuris, „norėdamas išvengti krašte „tarpusavio karo“, visoms partijoms įsakė eiti į rinkimus vienu kandidatų sąrašu. Šitas reikalavimas su nemaloniu nusistebėjimu sutiktas Londone ir Vašingtone. Vengrijoj dar ir ūkiniuos reikaluose susikryžiavo J. A. V. — Did. Britanijos ir Sov. Sąjungos nuomonės. Spalio 21 d. Londono radijas pranešė, kad J. A. V. ir Did. Britanijos vyriausybės pareiškė Sov. Sąjungai protestą dėl ūkinės sutarties su Vengrija, pagal kurią pusė Vengrijos ūkio pereina Sov. Sąjungos kontrolėn.

Jugoslavijos vidaus įvykius irgi tenka vertinti būsimų rinkimų ženkle. Sov. Sąjungos prof. sąjungų organas „Novoje Vriemia“ paskutiniam numery Jugoslavijos vidaus politikos raidą vertina teigiamai. Pabrėžia, kad rinkimų įstatymas esas labai demokratiškas. Tik 3,6 % fašistinio elemento negalėsią dalyvauti rinkimuose. „Reakcija dirba, norėdama visiems imperialistams paruošti gerą veikimo dirvą“, — pareiškia laikraštis. Ta pačia proga laikraštis paremia Jugoslavijos pretenzijas į Triestą. Nežiūrint į tokį šviesų padėties vaizdavimą, be jau anksčiau pasitraukusių iš Tito vyriausybės 2-jų ministerių, vėl pasitraukė trys su užs. reik.

ministeriu Subačicu. Opozicija rinkimus boikotuoja. „Orzel Bialy" Nr. 41, X. 14 d. susidariusią padėtį vertina kitaip: pasitraukus Subačicui „liko tik Tito diktatūra ir sovietų okupacija".

Panaši vidaus politinė padėtis ir Bulgarijoj. Rinkimai turi įvykti XI. 18 d., o opozicija paskelbė, kad rinkimus boikotuoja. Opoz, partijos reikalauja vyriausybę perorganizuoti dar prieš rinkimus, kad užtikrinus rinkimų laisvę.

Austrijoj rinkimai vyks XI. 25 d. vyr. Alijantų Kontrolinės Tarybos priežiūroje. X. 20 d. paskelbta, kad J. A. V. ir Did. Britanija dr. Rennerio vyriausybę pripažino. Graikijoje vyriausybė rinkimams datą buvo numačiusi 1946. I. 20 d. Dėl to pasipriešino kairiosios partijos, kas privedė prie vyriausybės krizės. Po kelių nepasisekusių bandymų, vyriausybę sudaryti ėmėsi pats regentas Damaskinas. Į Graikiją įvykių stebėti atvyko J. A. V., Did. Britanijos ir Prancūzijos atstovai.

Sov. Sąjunga šiuo metu yra rinkiminės propogandos įkaršty . . . už vieną kandidatų sarašą. Nors Sov. S-goje veikia tik viena komunistų partija, bet kandidatai gali būti statomi ir iš bepartyvių. Praktikoje paprastai statoma tiek kandidatų, kiek yra renkamųjų.

Čekoslovakijoj neseniai įvyko savivaldybių rinkimai. Tai buvo lyg dvikova tarp komunistų partijos ir dr. Benešo-liaudies socialistų Komunistai 474 atstovus laimėjo prieš socialistus su 472 atstovais; soc.-demokratai pravedė 186, katalikai-182 atstovus. Nuolatinio seimo rinkimų laukiama.

Seimo rinkimų laukiama ir Lenkijoje, kurie, užs. reikalų ministerio Rzymowskio žodžiais tariant, turi įvykti, baigus repatrijacijas iš Rytų ir Vakarų. Ministeris Amerikos spaudos atstovus patikino, kad Lenkijoj šiuo metu yra tikriausia demokratija. Diktatūrinis režimas Lenkijoje buvęs prieš 1939 m., kai demokratai buvę persekiojami. Išlaikymui pasaulio taikos jis nurodė dvi sąlygas: I. turi būti išlaikytos Lenkijos sienos pagal Potsdamo ir Maskvos susitarimus; ir II. demokratinės vyriausybės visur turi kovoti su fašistinėmis tendencijomis. Lyg atsakydamas Rzymowskiui, buv. Londono lenkų vyriausybės premjeras Arciscevskis pareiškė, kad vienuolika Vid. Europos valstybių su 100 milijonu gyventojų neturi laisves ir nepriklausomybės. „Nėra laisvės prie Sekvano ir Temzės (t. y. Paryžiuj ir Londone), jei jos nėra prie Vislos ir Dunojaus" — pareiškė buv. ministeris. Šiaip Lenkijos vidaus politikoj paskutiniu metu neįvyko nieko naujo, jei neskaityti naujų Raudonosios Armijos pajėgų įvedimo į kraštą „kovai su banditizmu".

Spalio 20 d. Londono radijas paskelbė, kad įvairiom progom apie Anglijos rolę pokariniam pasauly kalbėjo Attlee, Churchilis ir Montgomery. Ypač stipriai išsireiškė feldmaršalas Mongomery. Jis pasakė: „Nė vienas tironas neturi teisės ignoruoti Britų Imperijos, kuri kovoja už teisę ir teisingumą." Reikia daryti išvadą, kad pasauly tironų dar yra."

VAKARAI NEPRIPAŽĮSTA BALTIJOS VALSTYBIŲ ANEKSIJOS

Londono radijas praneša, kad buvo prieita prie sunkumų, redaguojant kaltinamąjį aktą pagrindiniams 24 karo nusikaltėliams. Šiuos sunkumus sudarė Baltijos tautų klausimas. Rusija nenorėjo Baltijos kraštų laikyti valstybėmis, nes jie esą Sov. S-gos dalis. Amerikos teisėjas Jacksonas pareiškė, kad akto pasirašymas nereiškia formalaus šitų valstybių aneksijos pripažinimo.

„Dziennik Polski i Dziennik Żolnierza" IX. 27 d. rašo: „Molotovo noras, kad sąjungininkai prievarta išsiųstų į Rusiją žmones, kilusius iš Rytų Lenkijos ir Baltijos kraštų, buvo tolimesnių diskusijų objektu antradienį penkių užs. reik. ministerių konferencijoje. Iš patikimų šaltinių imformuojama, jog Molotovas patiekė rezoliuciją, kuria JAV, Did Britanija ir Prancūzija padėtų palengvinti repatrijaciją jų kontroliuojamose zonose gyvenančių sovietų piliečių. Draugas Molotovas neslėpė, kad sov. piliečiais laiko visus tuos, kurie yra kilę iš kraštų, įjungtų į Sov. S-gą prieš 1941 metus.

Vakarų valstybių atstovai diskusijų metu pareiškė, kad jie negali pripažinti sovietų pažiūrų ir nurodė ginčytiną pilietybių pobūdį. Amerikos valstybių sekretorius (užs. reik. min. Jacksonas) turėjo progos patvirtinti, kad dabartinė Sov. S-gos vakarinė siena arba tiksliau Kurzono linija yra tik provizorinė.

Dviejų dienų diskusijos nedavusios jokių vaisių. Tarybai teko pasitenkinti nutarimu, pertraukti diskusijas ir eiti prie kitų klausimų."

NERAMU

Raudonosios Armijos tankų ir artilerijos daliniai užėmė pozicijas pietinėje Bulgarijoje, Turkijos pasienyje. Tik dalį tų dalinių sudaro kariai iš Bulgarijos okupacinės kariuomenės. Pastebėta, kad jau kelios savaitės nenutrūkstama srove per Dūnojų keliasi dideli sovietų kariuomenės daliniai. Manoma, kad šiuo metu Bulgarijoje jau yra 200.000 sovietų karių.

Rusų repatriantai, iš lenkų perimtos Vokietijos dalies grįždami namo, pasiima arklius, gyvulius ir viską, ką tik randa, ir vežasi į Sov. Sąjungą. Repatriantus saugo sovietų kariai. O tuo pačiu metu patrankų ir municijos pilni traukiniai be pertraukos rieda į vakarus.

TRUMPAI

Paruošiamojo „Jungtinių Valstybių" Komiteto posėdy Londone buvo nutarta įkurti laikiną Patikėtinių Komitetą, kuris savo paims globon mandatinius kraštus, dėl kurių kyla ginčai. Šitokio komiteto įsteigimui pasipriešino Rusija, Jugoslavija ir Čekoslovakija. Rusų pasiuntinys Gromykon nurodo į tai, kad „Jungtinių Valstybių" chartoje toks komitetas nėra numatytas.

Berlyne suimti 2000 asmenų už spekuliaciją. Tarp jų yra 100 rusų karininkų.

Argentinos diktatoriaus Perono nuvertime aktyviai dalyvavo Buenos-Aires studentai. Nauja vyriausybę iš civilių asmenų sudaryti pavesta vyriausiam valstybės gynėjui Alvarezui.

Tarpt. R. K. užprotestavo dėl blogo belaisvių maitinimo Prancūzijoje. Sąryšy su tuo de Gaulle spaudos konferencijoje pareiškė, kad karo belaisviai Prancūzijoje gaus tas pačias maisto normas, kaip prancūzai.

Brüsselyje X. 8. d. atidaryta krikščionių profesinių sąjungų kongresas. Dalyvauja atstovai iš Olandijos, Belgijos, Belgijos, Prancūzijos ir Šveicarijos.

Stuttgarde įsteigta 3-jų vokiečių valstybių esančių amerikiečių zonoje min. pirmininkų nuolatinė taryba. Ministeriai posėdžiaus laiks nuo laiko, o nuolat veiks generalinis sekretorijatas.

Susitarimu tarp Rusijos, Lenkijos, Vengrijos ir Čekoslovakijos visi vokiečiai turi iš tų valstybių išsikraustyti. Susitarimas paliečia apie 4,7 mil. vokiečių.

Anglijos užs. reik. min. Bevinas kalbėdamas Ž. R. pareiškė, kad vokiečių iškraustymas iš Lenkijos užimtų sričių turi būti sustabdytas. „Daily Herald" puola Čekoslovakiją už vokiečių trėmimo politiką.

Pranešama, kad gen. Stalinas išvyko atostogų į Kaukazą. Anksčiau buvo pranešta, kad jis sergąs.

Marš. Žukovas pranešė, kad dėl ligos ir karinių pareigų šiais metais negali aplankyti JAV.

Anglijos uostų darbininkų streikas tęsiasi. Anglijos prof s-gos streikus laiko nepagrįstais ir kviečia darbininkus vėl pradėti darbą. Streikų kilimu apkaltino trockininkus komunistus.

Korėją JAV nori padaryti nepriklausomą. Tačiau ji dar tam neparuošta. Korėjos okupacijos klausimas turi būti su sovietais perdiskutuotas.

Jugoslavijos vyskupai kaltina Tito vyriausybę dėl beatodairiško Bažnyčios persekiojimo.

Maršalas Tito priėmė JAV pasiuntinį. Tito pareiškė, kad Jugoslavija sudarys didelę armiją.

UNRROS atstovas pareiškė, kad gyvenimo sąlygos deportuotiems Vokietijoje bus pagerintos. Ateinanti žiema jiems nebus baisi: bus aprūpinti krosnimis ir rūbais.

„Italijoj kuriasi neo-fašizmas reakcijonierių klika. Neo-fašizmą toleruoja okupacinių pajėgų vadovybė" - rašo rusų prof-s-gų organas „Novoje Vriemia" paskutiniam numery.

PADĖKOS

Už aukas Lietuvių Gimnazijai Münchene P. p.

Zeliniakienei Rm. 200,—
Venckui Vaciui Rm. 100,—
nuoširdžiai dėkoju.

Lietuvių Gimnazijos Münchene Direktorius

Lietuvos Raudonasis Kryžius Münchene dėkoja visiems tautiečiams, prisidėjusiems darbu, aukomis, fantais bei aktyviu dalyvavimu L. R. K. loterijos suruošime 1945 mt. spalio mėn. 20 d. Müncheno I lietuvių stovykloj ir tuo pačiu Raudonąjį Kryžių įgalinusius sušelpti varge atsidūrusius mūsų tautiečius. *L. R. Kr. Valdyba Münchene*

Tvarkos įvedimas Europoje ir tautiškai ekonominio gyvenimo atstatymas turi būti pasiektas procesais, kurie išlaisvintą žmoniją įgalins nusikratyti paskutinių nacizmo bei fašizmo likučių ir sukurti savo pasirinkimu demokratines institucijas.

Iš „Atlanto Chartos"

IEŠKOJIMAI

162. Žadeikytė Teodora, München, Piloty 6, — savo brolių: Juozo, Jono ir Stasio.
163. Petkaitis Vincas, Mühldorf, liet stovykla „Ruta", — brolio Detkaičio Albino, anksčiau gyvenusio Coburge.
164. Stupeliai: Stasys ir Ignas, Kirheim Teh lager, anksčiau gyv. Nariškių km., Plungės apskr., — giminių ir pažįstamų.
165. Dubauskas Juozas, Oldenburg, Aleksander Str. 23, liet. lag. — savo dukterų.
166. Liepinaitis Aleksandras, München, Lamont Str. 21, Liet S-ga, - sūnaus Liepinaičio Algirdo.
167. Radzinavičiūtė Aldona, München, Rufinistr. 10, — brolių Juozo ir Viktoro, gyvenusių Vilkaviškio apskr., Zabielų: Benedikto ir Viktorijos, gyv. Kaune, Kapsų g-vėje.
168. Kaminskienė - Puidokaitė Agota, München, Pettschnerstr. 12, — Ildefono ir Marijos Grupų ir pažįstamų.
169. Gomas Juozas, Traustein, Stadtplatz 21, — Gomo Alekso, buv. kario. 2. Juozo Ambrozaičio, buv. kario. 3. Šaulio Juozo, ūkininko iš Vėžaičių bažnytkaimio. 4. Petriko Juozo, buv. kario. 5. Naujoko Kristupo. 6. Naujoko Leono. 7. Naujokienės Elenos, gyv. Klaipėdoje. 8. Naujokaičio Ortenzijaus, gyv. Klaipėdoje. 9. Ambrozaičio Alekso, buv. kario. Juciaus Juozo.
170. Laurinaitis Meilutis, Hanau, Liet. stov., — Raškauskaitės Monikos, gyv. Kudirkos Naumiestyje; Jono ir Augutės Vikšraičių; Liaudanskyčių: Angelės ir Stasės iš Kauno; Urbantitės Petrutės iš Pavazijų km. Bublių valsč.
171. Laurinaitis Antanas, Hanau, Liet. stov., — Naujokaitytės Zitos iš Kud. Naumiesčio, gyv. Šakiuose, Laurinaičio Juozo, gyv. Kud. Naumiestyje, tarnavusio Luftwaffe Westfalijoje. Mažajavaitės Onos ir Venslavičiūtės Elenos, gyv. Prienų mieste.
172. Gėbelis Andrius, Simbach a. Inn, President Roosweltstr. 38, — savo brolių: Vlado Gėbelio, gyv. Kaune, šančiuose ir Jurgio Gėbelio, gyv. Girkalny, Raseinių apskr.
173. Astrauskas Stasys, Wiesbaden, Liet. stovykla, — žmonos Astrauskienės Onos, — Jurkšaitytės iš Vilkaviškio, Vokietijoje gyv. Kersdorf, Folkschule b. Landau, ir tėvų: Juozo Magdelenos Astrauskų.
174. Radavičius Aleksas, Mühldorf, — Radavičiaus Jono, gim. 1925 m., gyv. Kaune, Ožeškienės g-vėje 21; Vokietijoje gyv. Austrijoje, Ferlacho apylinkėje.
175. Aleksa Ignas, Orthopädische Klinika, Harlachingerstr. 12, München, — brolių: Juozo ir Alekso, gyv. Karalkrėslyje, Pajevonio valsč., Stasio ir Jono Aleksų, gyv. Jakiškių km. Pajevonio valsč., Vilkaviškio apskr. Šimo Alekso, gyv. Pajevonio km. ir valsč., Vilkaviškio apskr.; Broniaus ir Elenos Dirmauskų, gyv. Kaune, Radvilėnų g-vėje 10. Becherio Juozo ir Anelės Pauliukynaitės, gyv. Karalkrėslyje, Pajevonio valsč. Vilkaviškio apskr.
176. Aleksa Ignas, Orthopädische Klinik, Harlachingerstr. 12, München, Lietuvoje gyv. Karalkrėslyje, Pajevonio valč. Vilkaviškio apskr., — giminių Amerikoje, kurių adresas iki 1939 m. buvo: Veronika Makackienė 80—60—88 th. Avenue, Woochoven, L. I, — N. Y. U. S. A.
177. Laimutienė Marija, München, Schumannstr. 3, — brolio Viežello Jono, gyv. Kaune.
178. Žygienė Nadiežda, Isny, Trinkstubegasse, bei Frau Klosges, — sūnaus Adolfo Žygo, gim. 1929. II. 16, paskutiniu laiku tarnavusio Luftgaupostamt, Berlin (L. 40 697 Feldpost).
179. Markulis Edvardas, Kempten, Liet. S-ga, — motinos Markulienės Elenos iš Kauno.
180. Plenys Aleksas, Kempten, Liet. bendrabutis Fürstenstr. 19, — Plenio Kazimiero su šeima, anksčiau gyvenusio Tūringijoje, Rodach b. Coburg. Gonto Kazimiero ir Biliūno Prano, kilusių iš Lūšės, Mažeikių apskr.
181. Kiudurys Stasys, Gießen, Liet. lag., — brolio Juozo Kiudurio, gyv. Ignalinos valsč., Švenčionių apskr.
182. Galeckas Viktoras, Neuses I b. Ansbach, Mittelfranken, — Galecko Henriko, gim. 1924. 4-to 28. Kaune, tarnavusio Šper-legion, Italijoje.
183. Kulikauskas Jonas, Seehausen 45 b. Murnau, — bolio Kulikausko Vytauto ir Drazdausko Vytauto; abu iš Šiaulių.
184. Ramonienė Albina-Menkevičiūtė, Kreis Lindau, Herrgotz, Dorf Engelitz, — brolio Menkevičiaus Kazio, žmonos Zitos, Zubrėno Broniaus, Zubrėnienės Albinos, gyv. Kaune ir Šakiuose.
185. Chmieliauskas Jonas, Hanau, Liet. stov., blok 3 b. b. 9., — sūnaus Algirdo, gim. 1924 m., tarnavusio Reicho Darbo Tarnyboje bei Wehrmacht.
186. Noreika Jurgis, Kaufbeuren, Mozartstr. 9, — sesers Turčiukienės Viktorijos, gyv. Kaune, Minkausko g-vėje.
187. Kilčiauskas Leonas, Kaufbeuren, Baumgartenstr. 6, — Urmono Povilo, dyv. Seitenberge; Eringio Jono ir Urbonavičiaus Juozo iš Radviliškio.
188. Trumpis Viktoras, Kaufbeuren, Baumgartenstr. 6, — Pakalniškio Prano, gyv. Drezdene.
189. Šuopys Antanas, München, Freimann „S. S." kareivinės, — brolio Šuopio Broniaus iš Vilniaus.
190. Glonek Stefan, München, Lamontstr. 21: „Aidų" Red., — Kostės Kačeytės, josios sesers Genės ir motinos, gyvenusios Pilzen, Čekoslovkijoje (1945. X. III. 20. iš tos vietos išsikėlusių).
191. Petrauskaitė Petronėlė, Augsburg, Haunstetten, Starstr. 5, — mok. Jankausko Stasio, kilusio iš Valkininkų, gyv. Ulmerfeld, Austrijoje. Prašoma atsiliepti kartu su juo gyvenes. Petraičias: inž. Petras, Cezaris su šeima ir Protas, kilę iš Čekiškės, Artulis Kazys, 46 m. ...žiaus.
192. Nevardauskas Jonas iš Mažeikių, gyv. Lübeck, Finkenstr. 1, — brolių bei giminių .
193. Černeckas Antanas, Lübeck, Finkenstr. 1, — brolio, Alberto Žiobako, kilusio iš Kretingos.
194. Bujauskas Kazys iš Marijampolės, gyv. Lübeck, Finkenstr. 1, — brolio Bujausko Juozo.
195. Žemlickiene - Gadeikytė Sofija, Flensburg, The Lithuanian Committee, Nordenstr. 81, — Gerhaudienės-Žadeikytės Elenos, Gerhaudo Povilo.
196. Bumblauskienė Ieva, Flensburg, The Luithuanian Committee, Nordenstr. 81, — Bumblauskaitęs Adolfinos.
197. Kun. Klimas Leonas, Flensburg, The Lithuanian Committee, Nordenstr. 81, — kun. Bacevičiaus Jono, Drasleinytes Stefos, Pratasevičiaus Petro.
198. Mykolaitis Vytautas, München, Freimann „S. S." kareivinės, stud. med. Mykolaitytės iš Kauno.
199. Kilijonas Stasys, Tübingen, Christophstr. 15, Jackūno Juozo, Kondrato Prano, Deckio Jurgio ir Keturvaičio Augusto.
200. Česonis Antanas, München, Lamontstr. 21, — Česonio Jono, Sturmaičio Bernardo, Railos Povilo, Narušių Vyto ir Juozo su šeimomis.
201. Jurkūnas Alfonsas, Kempten, Salzstr. 17, — savo tėvų.
202. Grudzinskas Kostas, Viechtach, Pfahl 277 ir Tübingeno Liet. komitete, — žmonos Kazės.
203. Kenstavičius Antanas, Kempten, Salzstr. 17, — savo šeimos.
204. Lionė, München, Holzstr. 7 im Rückgebäude, — Šlepetytės Birutės, gim. 1921 m. Mažeikiuose, gyv. Kaune.
205. Ragauskaitė Klementina, München, Lamontstr. 21, Liet. S-ga, — Šulskio Vlado su žmona iš Kedainių, Ažytėnų km. (gyv. Drezdene).
206. Barauskaitė Zuzana, Kaufbeuren, Liet. Kom., — Barionio Petro, sūnaus Prano iš Vilniaus; Sabotavičienės Leukadijos, dukters iš Vilniaus, Rudzinsko Jono iš Vilniaus.
207. Mičiulis Jonas, Oldenburg, Liet. lag., — Giedrikio Jono iš Šiaulių apskr., Žeimelio valsč.
208. Žygevičiūte Stasė, Würzburg, Liet. Stov., — Žygo Vyto, gim. 1918 m. Kaune, Marčiulyno Jono iš Kauno.
209. Stulgiene - Dambrauskaitė Bronė, München, Liet. stov., — Stulgos Juozo (1905) iš Tauragės, Prezidento g-ve 24, paimto Lüftvafen.
210. Petrokaitė Elena, Šiaulių teatro aktorė, München, Liet. S-ga, — Petroko Jono (1886 m.), Petrokienės Onos (1894 m.), Petroko Roberto (1934 m.) gyv. Tauragėje Prezidento g-ve 9., Dr. Beinanio Broniaus iš Kauno.
211. Jankevičius Stasys iš Kauno, gyv. München, Liet. stov., savo žmonos Stefanijos, giminių bei pažįstamų.

Leidžia — Spaudos Darbuotojų Kolektyvas. — Vyr. Redaktorius Dr. V. Bieliauskas. Viršelio vinjetė dail. E. Krasausko.
Adresas: München 27, Lamontstr. 21